

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. III. An obligemur ad tutius in dubio legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

priores poterant magis obligare. Sed quidquid sit, si Clerus Gallicanus suam censuram tantum vibrat contra sententiam, assententem, in dubiis practicis non sequendum tutius, equidem nos non ferit: si extendit eam etiam ad dubia tantum remota, seu speculativa, nos iterum sapientissimus Conventus ferire non vult, extra Galliarum jura constitutos. Quod attinet ad adversarios modernos, in primis multi non sat distinctè procedunt, multi in nimium rigorem vergunt: quandoque etiam acerbis convitiis potius, quam argumentis pugnant, ut adeo & de ipsis non sit incredibile, eos fuisse lapsos: certè eorum auctoritas aliis maximo etiam numero, & insuper meliore ratione fultis, præferri non debet.

ARTICULUS III.

An obligemur ad tutius in dubio legis.

262. **D**iximus jam in genere, nos non semper teneri ad tutius, quando dubitatur speculative, seu remote de licentia, vel honestate objecti: ex quo utique inferitur, nos neque universaliter teneri ad tutius in dubio legis; quia tamen quæstio hæc, ad praxin utilissima, digna est, ut enucleatius tractetur, & auctores non conveniunt, saltem quoad omne genus, vel speciem legum, hinc ulterius statuendum, an non saltem in dubio de certa specie legum, teneamur ad tutius: qua ratione etiam, præcedenti articulo dicta magis confirmabuntur. Triplex autem communiter solet assignari lex, nempe Naturalis, Divina positiva, Humana.

263. Dico 1. Certus de lege, & dubius de dispensatione, privilegio, cessatione legis, vel excusatione ab ea observanda: item dubius, an legem positivam certam jam impleverit, stante hoc dubio, tenetur ad tutius, hoc est, ad observationem legis. Ita communissimè ferè omnes. Prob. In his casibus lex est in possessione, & pro ea stat præsumptio: at verò dispensatio, excusatio &c. sunt res facti, quæ in dubio non præsumuntur, ut habet communis: ergo debent probari facta, vel posita. Quare, qui dubitat, e. g. an vigesimum quartum annum compleverit, non potest absque dispensatione presbyteratum accipere: qui dubitat, an die sabbathi noctu jam sonuerit hora duodecima, non potest carnes comedere.

264. Dico 2. Dubius, an lex existat, debet veritatem inquirere, quantum moraliter convenit pro gravitate rei, & ipse moraliter potest, ac interim actionem minus tutam suspendere: vel, si nolit inquirere, debet tutius facere, seu legem etiam dubiam observare. Ita omnes. Prob. Nolens inquirere, an lex existat, vel non, laborat æquivalenter ignorantia vincibilis: sed hæc juxta omnes, tam Patres, quam Doctores, non excusat; cum omnes agnoscant peccata ignorantia, quæ maximè dantur, si ignorantia est vincibilis: ergo. Dixi in m. æquivalenter; nam, quamvis ponatur casus, in quo etiam adhibito labore, non possit veritas deprehendi, adeoque re ipsa sit ignorantia invincibilis, tamen, qui hoc

R.P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

nescit, neque potest rationabiliter supponere, & omittit inquirere, se habet ut alius, qui amittit, quando potest veritatem deprehendere.

Imò videtur, planè talis etiam non esse interrogaturus, quamvis putaret, se veritatem resciturum: saltem, in æstimatione morali omnium, ita se habet, estque culpabilis; quia non fecit, quantum in ipso fuit, ad quod tamen faciendum, hoc est, ad moralem diligentiam, in veritate inquirenda adhibendam, obligat lex DEI, ut omnes consentiunt; nam omnes dicunt, dari peccata ignorantia, scilicet vincibilis, quæ in tali non interrogante utique datur: id quod etiam probat remorsus conscientia, nasci solitus in iis, qui veritatem inquirere negligunt. Confit. 1. Illicitum est operari cum dubio practico: atqui non inquirens veritatem, & agens minus tutum, operatur cum dubio practico; nam ex dubio speculativo, de honestate objecti, oritur mox practicum, de licentia actionis: nec potest istud ab eo, qui veritatem non indagat, ex ullis principiis, directis, aut reflexis, deponi: ergo, vide etiam n. 244. Confirm. 2. Nisi daretur obligatio, vel inquirendi, an lex detur, vel sequendi tutius, corrueret fermè omnis disciplina, & quilibet faceret, quod liberet: hoc est absurdum: ergo.

265. Dico 3. Post factam sufficientem inquisitionem, adhuc dubius de existentia legis humanæ, non tenetur ad eam observandam. Ubi nota, parem esse rationem, sive dubitetur, an lex omnino sit lata, sive, an sit universalis, & aliquem casum per se comprehendat; quia etiam hoc dubium est dubium de substantia legis; est enim dubitare, an detur lex præcipiens, vel prohibens illam materiam, vel actionem. Aliud est, si lex per se comprehendat illum casum, & tantum dubitetur, an quis per accidens excusetur; tunc enim, ut jam dictum n. 263. tenetur ad legem. Conclusionem hanc nostram tenent S. Antoninus 1. p. tit. 3. c. 10. §. 10. circa medium ubi ait: *Inter duram, & benignam circa præcepta sententiam, quod benigna est potius ceteris paribus interpretatio facienda: quod etiam asserit Wilhelmus. Suarez in 1. 2. tr. 3. disp. 12. sec. 5. & tom. 2. de relig. l. 2. de voto c. 5. n. 7. & tom. 5. in 3. p. de censuris disp. 40. sec. 5. à n. 14.* Thomas Sanchez, Henriquez, Sa, Conink, Lessius, Tannerus, Lugo, Pallavicinus, Fillucius, Layman, Arriaga, Baldellus, Oviedo, Terillus, Haunoldus, Aloza, Mendo, Cardenas, Gobat, Abreu, Dicastillo, Giballinus, Gordon, Bardi, Tamburinus, Ant. Perez, Raynaudus, Schild ere, Rhodes, Escobar, Sarasa, Illung, Stoz, Busenbaum, Malderus, Abelli, Bonacina, Bosfius, Joannes à S. Thoma, Delbene, Gibbon, Sangallenfes, Passerini, Rheding, Engel, Biel, Vidal, Metzger, Bosco, Sporer, Neuffer, Cortonius, Antonius à sancto Spiritu, Leander à SS. Sacramento, Caramuel, Diana, & alii, quos citat in suis manuscriptis P. Josephus Vogler, vir à copiosissima lectione, & vastissima memoria, celebratissimus: & potuisset citare plurimos alios, imò omnes, qui amplectuntur sententiam, quam vocant, benignam.

266. Probatur autem conclusio 1. Obligatio servandi omnes leges, circa quas, omnibus consideratis, dubitatur, an existant, vel non, est

P

est valde gravis, & onerosa: sed talis obligatio non est adstruenda sine rationibus efficacibus, quales tamen non possunt afferri: ergo. major. prob. vi illius obligationis teneretur, non tantum ad leges re ipsa existentes, quando de illis dubitarem, sed etiam ad plures, re ipsa non existentes, easque sæpe difficillimas, quoties scilicet dubitarem, an darentur, quod sæpissime contingit, quod esset valde grave. mi. superior quoad primam partem est passim recepta, etiam ab adversariis in aliis materiis, etiam circa legem Divinam: ergo adhuc magis recipienda est circa legem humanam. Sic ex eo solo, quod non proberur efficaciter obligatio, confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, P. Thyrsus, alias rigidius sentientium magnus fautor, eam negat in *quæst. selectis. tom. 3. disp. 41. sec. 1.* Quoad alteram verò partem ea mi. probabitur solutione objectionum. Huc spectat etiam probatio n. 248. adducta.

Nec dicas 1. probari sententiam oppositam saltem autoritate; nam hæc est ad minimum æqualis, si non major, pro nostra sententia, ut patet, partim ex isto, partim ex præcedente articulo. Neque dicas 2. praxin communem esse nobis oppositam; nam ista nullatenus probat oppositum rigorem. Belgæ etiam, & Galli rigoristæ, quamvis verbotenus valde rigidam disciplinam profiteantur, eam ipso opere non semper exequuntur, præsertim aliqui, qui, licet rigorem, & tutiora, ubique inclament, tamen, cum rigide observandæ essent Pontificiæ Constitutiones, & juramentum Formularii syncretè præstandum, minimè tutiora sequuntur; foret enim sæpe longè tutius, beneficia deferere, quàm, prout ipsi jurant, jurare.

267. Prob. conclus. 2. Jus naturale, se solo, non obligat absolute, ad servandas omnes leges humanas dubias, saltem non obligat, si legislatores humani nolint, subditos obligari in dubio invincibili legis: atqui probabilius nolunt, eos in tali dubio obligari: ergo. prob. min. ex variis textibus juris utriusque (præter jam citatos n. 248.) primò ex Jure Canonico. C. Ex parte tua. finali de transactionibus dicitur: *In his verò, super quibus jus non invenitur expressum, procedas equitate servata, semper in humaniorem partem declinando*, item Reg. 57. de reg. jur. in 6. Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio faciendâ. Quamvis autem, ut notant auctores, hæc regula principaliter loquatur de contractibus, qui sunt leges privatz, tamen etiam adhibetur ad leges communes, quando scilicet interpretatio, quæ aliàs à principe peti debet, ab eo moraliter haberi non potest. Patitur quidem etiam hæc regula, uti aliæ, suas exceptiones: at nulla est contraria nostræ sententiæ. videatur P. Wiestner l. 5. tit. 41. in banc regulam.

Probatur eadem. mi. textibus Juris Civilis. leg. 9. ff. de reg. juris. *Semper in obscuris, quod minimum est, sequimur*: quam regulam etiam acceptavit Jus Canonicum cit. n. 248. ergo, si dubium est, an major, an minor obligatio, sit imponenda, asserenda est minor: si dubium, an aliqua, an nulla, asserenda est nulla. leg. 192. eod. tit. *In re dubia, benigniorem interpretationem sequi, non minus justius est, quàm tutius.* leg. Benignius 18. ff. de legibus. Benignius leges interpretandæ sunt, quo

voluntas earum conservetur. leg. Si fuerit. 10. ff. de rebus dubiis. *In ambiguis rebus humaniorem sententiam sequi oportet.* leg. Arrianus. 47. ff. de obligationibus, & actionibus. Arrianus ait, ubi de obligatione queritur, propensiores esse debere nos, si habemus occasionem ad negandum: ubi de liberando, ex diverso, ut facilius sis ad liberationem.

Confirm. Qui invincibiliter ignorat legem, non obligatur ad eam servandam: atqui invincibiliter dubius de lege, moraliter ignorat legem: ergo. ma. probata est à n. 57. mi. prob. Taliter dubius non potest affirmare, legem dari: ergo moraliter eam ignorat; sic enim moraliter dicimur ignorare ea, de quibus non habemus fundamentum sufficiens, ut dicamus, ea potius dari, quàm non dari. prob. ant. Talis, vel dubitat negativè, & non habet rationem sufficientem asserendi, quod lex detur, sicut nec negandi; adeoque non minùs ignorat, legem dari, quàm dari ejus negationem; ignorat enim utrumque. Vel dubitat positivè, dubio strictè tali, & tunc rationes se mutuo elidunt, ac neutrà prævalent: ergo iterum non potest affirmare, legem dari, sicut nec ejus negationem: adeoque necit, quid censeat, an, dari legem, an, non dari; quod moraliter est idem, ac nescire, quid detur, vel non detur: consequenter, invincibiliter dubius de lege, est in sensu morali invincibiliter ignorans legem, atque adeò non tenetur ad eam observandam.

268. Dico 4. Post factam sufficientem indagationem, dubius etiam de lege Divina positiva, aut etiam naturali, per se non tenetur ad tutius. Ita iterum S. Antoninus l. p. tit. 3. c. 10. §. 10. ubi, cum dixisset, præcepta esse benignius interpretanda, mox addit: *Hujus ratio est, quia præcepta Dei, & Ecclesiæ non sunt ad tollendam omnem spirituale dulcedinem*: ergo loquitur etiam de præceptis Divinis: quod etiam manifestum est ex verbis paulò antè ab eodem Sancto positis circa præcepta, & humana, & Divina. Idem tenent plerique auctores, qui id sentiunt de dubio legis humanæ, & concedere hoc etiam debent omnes patroni sententiæ, ut vocant, benignæ.

Probatur hæc conclusio iisdem serè rationibus, quibus probata est conclusio immediate præcedens: scilicet, etiam hæc obligatio est gravissima, nec sufficienter probatur: ex quo ipso principio plures inferunt, non esse sequendum tutius in quibusdam legibus Divinis, e. g. non esse exponendas in confessione circumstantias aggravantes, ut dictum n. 266. Rursus rationes, quæ suaderent obligationem servandi leges Divinas dubias, suaderent etiam obligationem servandi leges humanas dubias: hanc non persuadent: ergo nec illam. Confirm. In dubio, an votum sit emissum, gravissimi auctores, jam ante Vasquezium, negant obligationem illud implendi, ut Dominicus Sotus de Justitia, Angles, Medina, Ludovicus Lopez, Emanuel Rodriguez, Glossa: & post Vasquez longè plures cum Layman l. 1. tr. 1. c. 5. §. 4. n. 31. atqui, ut habet Arriaga tom. 3. de act. hum. disp. 25. sec. 2. n. 5. votum est quasi lex particularis, quæ nos immediatè obligat DEO: ergo, si votum dubium non obligat, neque obligant aliæ leges dubiæ Divinæ.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

269. **O**B. 1. contra 3. conclus. Deuter. 17. v. 8. DEUS ita praecepit: Si difficile, & ambiguum, apud te iudicium esse perspexeris, inter sanguinem, & sanguinem, causam, & causam, lepram, & lepram: & iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus DEUS tuus: veniesque ad sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, queresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem. Et facies, quodcumque dixerint, qui praesunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem ejus: sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram: ergo, vel debemus semper attingere verum, vel sequi tutius.

Hanc videtur consequentiam inferre Camargo, qui hoc textu triumphat in sua regula honestatis p. 1. l. 1. contrav. 9. a. 3. ubi statim sub initium n. 57. ait. Hoc unum testimonium Divinum, si satis ponderetur, & attendatur, probabilissimum radicatus convellit, totamque fabricam recentiorum ab ipsis fundamentis quatit, ac diruit. Quando autem sibi ipsi objicit §. 3. num. 74. hoc textu etiam probari, quod opus foret, ut pro quovis dubio recurratur ad Summum Pontificem, sicut scilicet Judaei propter illa dubia debebant recurrere ad supremum iudicem, respondet §. 4. a. num. 87. vel eos, qui veritatem sincere indagant, ordinari eam repertos esse (quod est falsum; cum gravissimi viri, & sinceri veritatis amatores, sint sibi valde saepe oppositi) vel eos tutius facere posse (quod in tot occasionibus semper facere est difficillimum.)

270. Resp. in forma neg. conseq. Judaei in illis dubiis, qualiacumque ibi intelligantur, (nam de hoc quaestio forte esse possit) debebant recurrere ad summum Sacerdotem, vel iudicem; quia supponebantur potuisse recurrere, praesertim in regione non adeo magna: consequenter habebant dubia vincibilia. At nos saepe veriamur in dubiis invincibilibus, neque possumus habere recursum ad Pontificem, tum; quia sapissime tempus non patitur, tum; quia Pontifex dubia, pro quibus utrinque graves stant Doctores non ita facile decedit, tum; quia non quilibet potest eum accedere, ut per se patet; alias enim cur tot libri implentur opinionibus, aut sententiis practicis, probabilitatis metas non excedentibus, & non statim consulitur oraculum Vicarii Christi? Quod si tamen Pontifex aliquid deciderat (ut Alexander VII. & VIII. atque etiam Innocentius XI. multa deciderunt) illis utique parendum est. Tandem non praecipitur ibi Judaeis, ut, quando non possunt accedere summum Sacerdotem, sequantur in omni dubio tutius: unde hic textus non est ad rem.

271. Ob. 2. S. Thomas quodlibeto 8. q. 6. a. 13. sic ait: Illud autem, quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam: ergo debemus semper sequi tutius. Resp. Quid ergo faciendum, si in

utroque alicui appareat aliquid mali, & in uno quidem videatur ratio minor mali, reipsa tamen sit major, uti absolute contingere potest? an in hoc casu talis, faciens, quantum potest, tutius, tamen peccabit? Quare fatendum est, hunc textum, si in rigore, quem prima fronte adversariis videtur praefere, sumatur, probare nimium; nam sic vera esset propositio: Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam: si scilicet, ut potest fieri, opinio illa esset reipsa falsa, & minus tuta: haec autem propositio est tertia inter damnatas ab Alexandro VIII.

Rursus sequeretur, vel nullam dari ignorantiam, juris ullius invincibilem, vel cum illa operantem, non excusari a peccato. Primum est clare falsum; cum evidens sit, multas leges positivas ignorari, etiam a doctis, & aliqua quoque praecipua juris naturalis, non quidem quoad prima principia, sed tamen quoad conclusiones remotiores; cum auctores gravissimi, ac piissimi, quoad has sint sibi oppositi. Secundum non potest dici; nam iterum est propositio 2. ab Alexandro VIII. damnata: *Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturae, haec in statu naturae lapsae operantem ex ipsa non excusat a peccato formali.* Unde huic textui etiam adversarii aliquam expositionem benignam adhibere debent.

272. Quidam ergo respondent, S. Doctorem loqui tantum de actionibus factis contra legem naturalem, quod videtur posse sumi ex quaestione ibi tractata, scilicet, an liceat habere simul duas praebendas; hoc enim spectat ad jus naturale. Quare hic textus potius objici deberet contra quartam conclusionem: at, quia in eo expressa juris naturalis mentio non fit, sed S. Doctor legem ut sic tantum innuit, etiam contra tertiam conclusionem objicitur. Dicunt ulterius isti auctores, S. Thomam cum multis aliis antiquis negasse, quod detur aliqua ignorantia invincibilis juris naturalis: consequenter sensisse, quod faciens, quantum est in se, semper a DEO juvetur, ad veritatem circa illa objecta attingendam: quibus positus utique verus est textus ex eo objectus.

Mihi autem videntur de S. Doctore honorificentius illi sentire, qui dicunt, ipsum dictam sententiam nunquam docuisse: & mallet unum, alterumve vocabulum, minus proprie exponere, quam talem doctrinam Angelico ascribere, praesertim, cum in Summa, quae est ejus, quasi ultimum, & praestantissimum opus, aliter docuerit (ut alii etiam agnoscunt, & ideo dicunt, Angelicum priorem opinionem retrastasse.) nam S. D. 1. 2. q. 94. a. 4. in corp. docet, quod, quamvis jus naturale sit commune apud omnes, quoad prima principia, & quoad haec sit notum, non tamen sit ita notum, quoad conclusiones; has enim, ait, posse a quibusdam ignorari propter hoc, quod aliqui habent depravatam rationem ex passione, seu ex mala consuetudine, seu ex mala habitudine naturae: quibus ultimis verbis non indicatur culpa, sed hebetudo naturalis intellectus, quae non est in potestate hominis, adeoque nec culpabilis.

Rursus ead. q. a. 6. in corp. ait: Potest lex naturalis deleri de cordibus hominum, vel propter malas persuasiones (eo modo, quo etiam in speculativis errores contingunt circa conclusiones necessarias)